

مطالعه همبستگی رقابت‌جویی و احساس شکست در بین کارمندان دانشگاهی ایران

الناز آباپی^۱، سید محمد کلانتر کوشه^۲، کیومرث فرحبخش^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره شغلی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران

۲- دانشیار گروه مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی تهران

۳- دانشیار گروه مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی تهران

چکیده

رفتارهای انسان و تعامل‌های او با دیگران ممکن است در سه حالت همکاری^۴، رقابت^۵ و فردگرایی^۶ صورت گیرند. در بعضی موقعیت‌های رقابتی مانند رقابت فردی^۷، هدف افراد نه تنها برنده شدن بلکه به دست آوردن نتایج و دستاوردهای اضافی همچون پاداش مادی است. در این گونه شرایط و موقعیت‌های پیچیده که در آن افراد تحت فشار و کنترل با یکدیگر رقابت می‌کنند، عدم توجه به کیفیت واقعی کار، بدبینی، جلب توجه دیگران، خود-درگیری^۸، هم‌چشمی، ظاهرسازی، خصومت، سرزنشگری، منفی‌بافی، اعتقاد به بهتر بودن کار خود از دیگری و نه شایسته‌تر بودن آن و انواع رفتارهای تهاجمی برای شکست دادن حریف مشاهده می‌شود. از دیدگاه تکاملی مفهومی که در درک برخی از انواع آسیب‌شناسی روانی اصلی به نظر می‌رسد، مفهوم احساس شکست است. این مفهوم در اصل از تحقیقات روی حیوانات بدست آمده است. اما پس از آن به چهار نوع اصلی آسیب‌شناسی روانی رفتار انسان به نام افسردگی، خودکشی، اختلالات اضطرابی و پس از سانحه تقسیم شده است. بنابراین به نظر می‌رسد که مفهوم احساس شکست در میان طیف وسیعی از اختلالات مشترک است. پژوهش حاضر به دنبال مطالعه همبستگی رقابت‌جویی و احساس شکست در بین کارمندان دانشگاهی ایران بوده است. به منظور جمع‌آوری داده‌ها، نمونه‌ای شامل ۱۵۰ نفر از کارمندان دانشگاهی ایران به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. روش اجرای این پژوهش به صورت کمی بوده است و داده‌ها بر اساس اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه ۵ عاملی رقابت‌جویی فرانکن، پرسشنامه DS گلیبرت و آلن تنظیم گردید. جهت تحلیل داده از تحلیل مسیر و نرم‌افزار اموس استفاده شد. تحلیل‌های آماری نشان داد که بین احساس شکست و رقابت‌جویی رابطه منفی معنادار وجود دارد.

واژگان کلیدی: رقابت‌جویی، احساس شکست، کارمندان دانشگاهی

1. Elnaz Abaie

2. Seyed Mohamad Kalantarkousheh

3. Kyomars Farahbakhsh

4. Cooperation

5. Competition

6. Individualism

7. Individual Rivalry

8. Self-Involved

۱- مقدمه

احساس شکست یکی از مفاهیمی است که از نظریه جایگاه اجتماعی بیرون آمده است (گیلبرت و آلن^۹، ۱۹۹۸). دانشمندان با استفاده از این نظریه تحقیقات بسیاری در مورد زندگی حیوانات انجام داده و به نتایج ارزشمندی دست پیدا کرده‌اند. در قلمرو حیوانی وقتی جنگ و نزاعی بین حیوانات صورت می‌گیرد، مسلماً می‌بایست یکی برنده و یکی بازنده باشد؛ حیوانی که احساس شکست می‌کند دو انتخاب پیش رویش قرار می‌گیرد: ادامه دادن که ممکن است در این بین کشته شود و دیگری استفاده از مکانیسمی که از شدت تنش کاسته و موجب این می‌شود که کمتر آسیب و صدمه ببیند و از وی در مقابل رقیب محافظت می‌کند. از طریق این مکانیسم وقتی بازنده احساس شکست می‌کند از طریق فرستادن سیگنال‌هایی این پیام را منتقل می‌کند که من در آستانه شکست هستم و رقیب او نیز که در آستانه پیروزی است این پیام را دریافت کرده و برای اینکه دیگر آسیبی به او نرساند عقب‌نشینی می‌کند (گیلبرت و آلن، ۱۹۹۸؛ اسلومن، گیلبرت و هرسی^{۱۰}، ۲۰۰۳). مایر^{۱۱} (۲۰۱۲) رقابت^{۱۲} را نوعی از روابط انسانی می‌داند که می‌تواند به صورت تعصب یا دشمنی و خصومت باشد و زمانی که مردم برای کسب منابع کمیاب مسابقه می‌دهند بوجود می‌آید. از نظر یونگ^{۱۳} (به نقل از مایر، ۲۰۱۲)، رقابت صورتی از تقابل است که در آن دو یا چند نفر یا گروه جهت دستیابی به خواسته‌هایی چند با یکدیگر با خشونت کمتر مبارزه می‌نمایند، اما در جریان آن توجه بیش از همه معطوف دستیابی به هدف است تا شکست رقیب. همچنین سعی در دستیابی به خواسته‌هایی نادر و بسیار مورد توجه که تشارک‌پذیر نیز نیستند، از جانب افراد یا گروه‌هایی چند می‌تواند موجبات رقابت را فراهم سازد. با توجه به اهمیت موضوع، این گفتار کوتاه سعی دارد به مطالعه همبستگی رقابت‌جویی و احساس شکست در بین کارمندان دانشگاهی ایران بپردازد.

۲- ادبیات پژوهش

۱-۲ رقابت‌جویی

به عقیده جیمز^{۱۴} روانشناس آمریکایی (به نقل از اصلانی محله، ۱۳۷۵)، رقابت یک نوع غریزه است که «شخص را به کار و فعالیت تحریک می‌کند تا با دیگران برابر باشد یا بر آنان برتر شود» و در اهمیت آن می‌گوید: "... ۰/۹ فعالیت‌های جهانی بواسطه آن انجام می‌گیرد". لغت‌نامه روانشناسی (منصور و دادستان‌راد، ۱۳۵۶) برای واژه رقابت دو معادل emulation و rivalry را برگزیده و آنها را چنین توضیح داده است:

9. Gilbert & Allan

10. Sloman, Gilbert & Hersey

11. Myer

12. Competition

13. Yung

14. James

۱- سعی در برابر ساختن پیشرفت خود با دیگری

۲- رقابت در نوعی فعالیت که مفهوم تقلید را نیز در بر می‌گیرد.

مارکسون، ریبین و تیران^{۱۵} (۲۰۱۲) نیز در تعریف رقابت معتقدند که رقابت یک نهاد افزایش بهره‌وری است که سهم قابل ملاحظه‌ای در افزایش کارایی عمومی دارد. اثر رقابت فوری است و قدرت آن مستقل از اعمال‌های داخلی یا اجراهای خارجی از طریق رای‌گیری است.

مایر^{۱۶} (۲۰۱۲) رقابت^{۱۷} را نوعی از روابط انسانی می‌داند که می‌تواند به صورت تعصب یا دشمنی و خصومت باشد و زمانی که مردم برای کسب منابع کمیاب مسابقه می‌دهند وجود می‌آید. از نظر یونگ^{۱۸} (به نقل از مایر، ۲۰۱۲)، رقابت صورتی از تقابل است که در آن دو یا چند نفر یا گروه جهت دستیابی به خواسته‌هایی چند با یکدیگر با خشونت کمتر مبارزه می‌نمایند، اما در جریان آن توجه بیش از همه معطوف دستیابی به هدف است تا شکست رقبا. همچنین سعی در دستیابی به خواسته‌هایی نادر و بسیار مورد توجه که تشارک‌پذیر نیز نیستند، از جانب افراد یا گروه‌هایی چند می‌تواند موجبات رقابت را فراهم سازد.

۲-۲ آغاز و ادامه رقابت

سیاسی (۱۳۴۸) همچشمی [رقابت] را تمایلی طبیعی می‌داند که هر کس دارد و می‌خواهد با دیگران برابر باشد و حتی در صورت امکان بر آنها برتری یابد. صرف نظر از این که رقابت را انگیزش طبیعی یا اکتسابی بدانیم، در واقع رقابت قبل از ورود به مدرسه در میان بچه‌ها پیدا می‌شود. بچه خود را با دیگران مقایسه می‌کند و میل دارد با آنها برابری نماید و همین امر او را به رقابت با دیگران تحریک می‌کند. شفیع‌آبادی (۱۳۹۳) نیز معتقد است دانش‌آموزان دبستانی نیز به رقابت با یکدیگر می‌پردازند و هریک می‌کوشد از سایرین بهتر و برتر شود. رقابت کودکان در آغاز ملایم است و بتدریج شدت می‌یابد و بر رشد اجتماعی آنان اثر می‌گذارد.

رشد رقابت در کودکان خردسال آن‌گونه که مطالعات نشان می‌دهند با افزایش سن کودک زیاد می‌شود. کودک دو یا سه ساله رقابت نمی‌کند و تنها حرکات غیرمستقیم و نامشخص نسبت به اشیا نشان می‌دهد. واکنش رقیبانه بین سال‌های سه و چهار سال آغاز می‌شود، هنگامی که کودک اشیا را درک می‌کند و روابط اجتماعی با همسالان برایش اهمیت پیدا می‌کنند. رقابت بین سالهای چهار و شش سالگی بسیار شدید می‌شود، وقتی که اشیا را از دست کودک دیگر به زور می‌گیرد به احساسات او توجه ندارد. از آزمایش‌های لوبا^{۱۹} نیز چنین بر می‌آید که میل رقابت در دو سالگی ظاهر نمی‌شود بلکه در سال سوم آغاز شده و

15. Markussen, Reuben & Tyrn

16. Myer

17. Competition

18. Yung

19. Luba

در پنج سالگی به بیشترین حد می‌رسد. سپس نوع رقابت دگرگون شده از رقابت فردی به رقابت گروهی تبدیل می‌شود. بدین معنا که کودک عضو گروهی می‌شود و به رقابت با گروه‌های دیگر می‌پردازد (مسعود، ۱۳۷۸).

۳-۲ انواع رقابت جویی

رقابت جویی را می‌توان به دو دسته فردی و گروهی تقسیم کرد. قناعت پیشه (۱۳۸۴) در پژوهش خود، هدف فرد از رقابت فردی را نه تنها برنده شدن بلکه بدست آوردن نتایج و دستاوردهای اضافی همچون پاداش مادی تعریف می‌کند. در این گونه شرایط و موقعیت‌های پیچیده که در آن افراد تحت فشار و کنترل با یکدیگر رقابت می‌کنند، عدم توجه به کیفیت واقعی کار، بدبینی، جلب توجه دیگران، خود-درگیری، هم‌چشمی، ظاهر سازی، خصومت، سرزنش‌گری، منفی‌بافی، اعتقاد به بهتر بودن کار خود از دیگری و نه شایسته‌تر بودن آن و انواع رفتارهای تهاجمی برای شکست دادن حریف مشاهده می‌شود.

در مقابل، در رقابت گروهی، علاوه بر اینکه تعاون بین اعضای گروه وجود دارد، پیامدهای نامطلوب رقابت فردی به جای تحمیل به یک فرد در میان کل گروه توزیع می‌شود و شرایط کم اضطراب یا بدون اضطراب را به همراه دارد. در این گونه فعالیت‌ها افراد حداقل برای مدتی باید از خواسته‌های شخصی خود دست بکشند و در مسیر داشتن رفتار مسالمت‌آمیز با یکدیگر و چشم‌پوشی از حقوق شخصی گام بردارند. به تلاش و انتخاب دیگران احترام بگذارند، از اجحاف به دیگران و پامال کردن حقوق آنها از طریق نیرنگ خودداری ورزند و فداکاری و گذشت را تجربه کنند. این وضعیت را می‌توان به وضع یک تیم کوه‌نوردی تشبیه کرد که در آن، افراد نه تنها مسئولیت‌ها را تقسیم می‌کنند بلکه هر عضو براساس توانایی خود، وظیفه‌ای را برای حمایت از سایر اعضای گروه و به سرانجام رساندن کار برعهده دارد. در این فعالیت دسته‌جمعی، به ندرت اعضای گروه این جمله‌ها را بیان می‌کنند: «من شما را شکست خواهم داد»، «مسلمنا من از شما برترم» (قناعت پیشه، ۱۳۸۴).

۴-۲ رقابت و عداوت

رقابت یک پدیده دو چهره است؛ گاهی مخرب است و گاه سازنده. اگر رقابت به حسادت و نفرت و اصطکاک و خصومت کشیده شود، چهره تخریب‌گر پیدا می‌کند و اگر آدمها را به تحریک و افزایش جنب و جوش و تشویق و تلاشگری بیشتر بکشاند و باعث عقب نماندن و ارتقا جایگاه و بالا کشیدن از رقیب شود البته بسیار مثبت و سازنده است. این گونه رقابتها البته همواره در عرصه فعالیت‌های اقتصادی و سیاسی و اجتماعی و علمی و بصری متداول بوده است و به قصد ترقی در ثروت و قدرت و کسب مدارج علمی و هنری انجام می‌شده است تا احساس برتری طلبی آدمها را ارضا کند. اما واقعیت این است که رسیدن انسانها به ترقیات روزافزون علمی و فرهنگی در همه زمینه‌ها و بنیاد تمدن‌های بزرگ در بسیاری از جوامع همه محصول این گونه رقابت‌های آشکار و پنهان در طول تاریخ بوده است که همواره زمینه‌های پیشرفت بشریت را در تمامی دوره‌ها تا به امروز فراهم آورده است و البته بسیاری از جنگ‌های بزرگ و ویرانگر که بخش عظیمی از تمدن‌ها را به نابودی کشانیده است نیز اغلب ریشه در این رقابت و حسادت و خودخواهی و افزون‌خواهی و برتری طلبی است، و با بخش عمده‌ای از آموزه‌های

اخلاقی و عرفانی که در آنها بر تواضع و خود کوچک شماری و ترجیح دیگران بر خود و پرهیز از بدخواهی و خودخواهی و حسد توصیه می‌شود و به صراحت گفته می‌شود که هر چه را بر خود نمی‌پسندی بر دیگری نیز می‌پسند، در تعارض قرار گرفته است (شیری، ۱۳۹۰).

۵-۲ احساس شکست

انسان از آن جهت که نیازمند احترام به خویش است به دنبال منزلت و جایگاه اجتماعی است. جایگاه اجتماعی در جوامع انسانی از اهمیت بالایی برخوردار است و یک فرد همواره تمام تلاش خود را برای حفظ آن می‌کند. دیده شده با پایین آمدن و از دست دادن جایگاه و تنزل به مقام پایین تر فرد احساس شکست می‌کند. این احساس نه تنها در انسان بلکه در حیوانات هم وجود دارد. تحقیقات زیادی در دنیا نشان داده است که احساس شکست منجر به تجربه کردن احساسات دیگری چون ناامیدی، افسردگی، خودکشی و موارد دیگر می‌شود (ترصفی، کلانترکوشه و لستر، ۱۳۹۴). مفاهیم احساس شکست و ناکامی در رویکردهای تکاملی از پدیده‌های تکاملی بکار گرفته شده است (تیلور، گودینگ، وود و تریر، ۲۰۰۹). مفهوم احساس شکست از رویکردهای طبقه‌ای اجتماعی در افسردگی انسان‌ها توسعه یافته است (گیلبرت؛ به نقل از تیلور، ۲۰۰۹).

آلن و گیلبرگ^{۲۱} (۱۹۹۸) احساس شکست را به عنوان حس مبارزه شکست خورده^{۲۲} و از دست دادن و کاهش رتبه اجتماعی تعریف کرده‌اند. احساس شکست ممکن است به طور مستقیم با تعارض‌های درون فردی مرتبط باشد، همچنین ممکن است به شکست در دستیابی به منابع اجتماعی، از جمله منابع مادی مرتبط باشد. مفهوم احساس شکست در نظریه‌های اجتماعی افسردگی بسط یافته است. چنین نظریه‌هایی افسردگی را در نتیجه بی‌نظمی رفتار سازشی و مکانیزم‌های تکاملی قلمداد می‌کنند. احساس شکست به عنوان عامل افسرده کننده‌ای از طبقه اجتماعی پایین شناخته شده است (تیلور، ۲۰۱۰).

در فرایندهای مرتبط با افسردگی و فقدان لذت، احساس شکست به شکل خاصی تاثیرگذار است و ادراکات احساس شکست نقش مهم و خاصی در پایین بودن عواطف مثبت بازی می‌کند. مدل‌های نظری خودکشی فرض می‌کنند ادراکات احساس شکست و ناکامی بخشی از ارگانیزم روانی است که اساس رفتار و افکار خودکشی است (جانسن^{۲۳}، ۲۰۰۸).

بیماران مبتلا به دردهای مزمن سطوح احساس شکست روانی بالایی را نسبت به گروه‌های دیگر نشان دادند. درد خاص احساس شکست روانی ممکن است با ناتوانی و طلب یک متخصص برای درمان مرتبط باشد. ادراکات احساس شکست روانی در توسعه و نگهداری اختلال استرس پس از سانحه و افسردگی دخیل است (تیلور، ۲۰۱۰).

20. Teylor, Gooding, Wood & terrier

21. Allen & Gilbert

22. Sense of failed struggle

23. Johnson

۶-۲ نظریه جایگاه اجتماعی و ارتباط آن با احساس شکست

نظریه جایگاه اجتماعی از مطالعه بر روی حیوانات بدست آمده است. بنا به گفته پرایس^{۲۴} (۱۹۷۲) در قلمرو حیوانی کسی که جایگاه اجتماعی بالاتری دارد، پذیرش اجتماعی بالاتری نیز در بین گروه خود خواهد داشت. به عبارت دیگر، حیوانات برای اینکه بخواهند به هدف خود برسند، یا در گروه خود پذیرفته شوند باید بر رقیب خود پیروز شوند؛ لذا جایگاه اجتماعی یکی از عوامل اثرگذار در اعتماد به نفس آنان شناخته شده است. یکی از مواردی که در تحقیقات گوناگون مورد آزمایش قرار گرفته جفت گیری در حیوانات است. وقتی حیوانی در انتخاب جفت از رقیب خود شکست می خورد، "احساس شکست" کرده و نشانه های افسردگی در وی مشاهده می شود.

۷-۲ عوامل ایجاد کننده احساس شکست

گیلبرت (به نقل از تیلور، ۲۰۱۰) سه طبقه اصلی از رویداد را برای دستیابی به مفهوم احساس شکست توصیف کرد:

۱. شکست در دستیابی یا فقدان منابع ارزی گذاری شده که شامل منابع مادی و اجتماعی می شوند.
۲. خسران یا حمله های اجتماعی از دیگران
۳. منابع درونی حمله همچون مقایسه های ناخوشایند اجتماعی یا خواسته های دست نیافتنی.

گیلبرت (به نقل از تیلور، ۲۰۱۰) بیان می کند که این شرایط شکست ممکن است ادراکات فرد را به صورت چیزی بیشتر از یک رویداد عینی سازند. یک نمونه بارز اشخاصی هستند که اسکیزوفرنیا تشخیص داده شده اند و توهامات کلامی و شنیداری را گزارش می دهند. این افراد می توانند چیزهای غیرعادی را در رابطه با صداها احساس کنند. متعاقباً این صداها ممکن است منبع بیرونی حمله باشد. حتی اگر این صداها هیچ اساسی در واقعیت نداشته باشند. در نتیجه ممکن است انواع عوامل فشارزا ادراکات احساس شکست را در انسانها ایجاد کنند.

از طرف دیگر، هر تجربه ای که احساس شکست بزرگی از اهداف سلسله مراتبی همچون فقدان نقش ارزی گذاری شده منبع را گزارش می دهد ممکن است به ادراکاتی از شکست منتهی شود. تحول دیگری از تحقیقات حیوانی زمانی که احساس شکست را در انسانها بررسی می کردند این بود که بر تجربه پدیده شناختی و فرایندهای روانشناختی که این احساسات را پایه گذاری می کنند، تمرکز شده است (تیلور، ۲۰۱۰).

۸-۲ ویژگی افرادی که شکست می خورند

فردی که معمولاً شکست می خورد همیشه کسی یا چیزی را برای سرزنش کردن پیدا می کند بجز خودش. مردم او را جدی نمی گیرند و وقتی مورد سرزنش او قرار می گیرند از او دوری می کنند. او به جای اینکه به فکر اصلاح کار خود باشد به فکر

24. Price

پیدا کردن مقصر است. این فرد به هیچ کس اعتماد ندارد و حتی به ندرت به خودش نیز اعتماد می کند. او به همه چیز شک دارد شادی در گذشته اتفاق ناگواری برای او رخ داده باشد اما در حال حاضر همه چیز را نیز قابل اعتماد می داند و اعتقادی به گام گام حرکت کردن و تلاش ندارد و به سرعت می خواهد به دلخواهش برسد. او همیشه بدنبال عیب جویی از دیگران است و مردم نیز از او فراریند. او تمایل زیادی به کامل بودن دارد و خود را مستحق موفق شدن نمی داند. او اگر یکبار شکست بخورد امید خود را از دست می دهد و او به بدنبال پروژه های بعدی شکست است (ایووی^{۲۵}؛ به نقل از محسن تبار فیروزجایی، ۱۳۹۳).

۳- یافته ها

احساس شکست با رقابت جویی رابطه معناداری دارد.

جدول ۱: ضرایب و معناداری اثرات مستقیم احساس شکست بر رقابت جویی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	نوع اثر	ضریب استاندارد نشده	β استاندارد شده	آماره معناداری	sig
رقابت جویی	احساس شکست	مستقیم	-۰/۴۸	-۰/۳۴	-۶/۱۲	۰/۰۰۱

آنچه از نتایج جدول فوق بر می آید این است که احساس شکست با رقابت جویی رابطه منفی معنادار داشته است. رابطه تعهد سازمانی با رقابت جویی به صورت مستقیم برابر $t = -6/12$ و $\beta = -0/34$ است. بنابراین فرضیه مطرح شده در ارتباط با وجود رابطه منفی معنادار بین احساس شکست با رقابت جویی با ۹۵ درصد اطمینان مورد تأیید بوده است.

۴- نتیجه گیری

تحلیل های آماری نشان داد که بین احساس شکست و رقابت جویی رابطه منفی معناداری وجود دارد. در تبیین این یافته در چارچوب نظریه واینر^{۲۶} (۲۰۱۲) می توان گفت که افرادی که میل به رقابت در آنها زیاد است موفقیت را به توانایی و تلاش و شکست را به بدشانسی یا عدم تلاش نسبت می دهند، و افرادی که میل به رقابت در آنها کم است موفقیت را ناشی از شانس و شکست را به فقدان توانایی نسبت می دهند. نسبت دادن شکست به فقدان توانایی معمولاً پیامدهای ناخوشایندی منجمله نامیدی و عدم تلاش برای بهتر عمل کردن را در پی دارد، زیرا فرد معتقد است که فاقد توانایی لازم برای کسب موفقیت است، از نظر

25. Euoy

26. Weiner

چنین افرادی وقتی توانایی وجود ندارد، تلاش اثر چندانی نخواهد داشت. در نتیجه دلیلی ندارد فرد خود را وارد رقابتی کند که نتیجه آن شکست و احتمال تحقیر شدن است. این نوع نگاه و تحلیل، مشخصه افرادی است میل به رقابت در آنان ضعیف است. همسو با این یافته در آزمایشی می‌یر (به نقل از مک کلند^{۲۷}، ۱۹۸۵) به آزمودنی‌ها از نتیجه کارشان پس‌خوراندی مبنی بر اینکه عملکردشان نسبت به آنچه انتظار می‌رفت، بالاتر، پایین تر، یا شبیه بودن است، داد و سپس از آنها خواست تعیین کنند عملکردشان چه حد از توانایی، تلاش یا شانس بوده است. اسنادهای علی پس از موفقیت نشان داد آزمودنی‌هایی که میل به رقابت (رقابت‌جویی) در آنها زیاد بود در مقایسه با افرادی که میل به رقابت با دیگران در آنها کم بود موفقیت خود را بیشتر ناشی از توانایی و تلاش و کمتر ناشی از شانس توصیف کرده بودند. در رابطه با شکست، افرادی که رقابت‌جویی در آنها بالا بود شکست را بیشتر به فقدان تلاش و شانس نسبت دادند درحالی که افرادی که میل کمتری به رقابت داشتند، شکست را به فقدان توانایی نسبت داده بودند.

منابع

- اصلائی محله، ابراهیم (۱۳۷۵). مقایسه اثربخشی سه روش: رقابت فردی، تلاش فردی و رقابت گروهی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان خوی، شرکت‌کننده در کلاس‌های جبرانی تابستان در سال تحصیلی ۷۴-۷۳. (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- ترصفی، مهدیه، کلانتر کوشه، محمد، لستر، دیوید (۱۳۹۴). هنجاریابی پرسشنامه احساس شکست و ارتباطش با ناامیدی و افسردگی در میان دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی. فصلنامه مطالعات روانشناسی بالینی. ۱۹ (۵): ۸۱-۹۵.
- سیاسی، علی اکبر (۱۳۴۸). علم النفس یا روانشناسی (چاپ هفتم). تهران: دهخدا.
- شفیع آبادی، عبدالله (۱۳۹۳). فنون تربیت کودک. تهران: چهر.
- شیری، قهرمان (۱۳۹۰). رقابت و عداوت در طریقت. نشریه عرفانیات در ادب فارسی. ۳ (۱۰): ۶۷-۸۸.
- قناعت پیشه، عترت الزهرا. (۱۳۸۴). مقایسه اثر رقابت فردی و رقابت گروهی در پیشرفت تحصیلی. فصلنامه تعلیم و تربیت. ۲۱ (۱): ۱-۳۷.
- محسن تبار فیروزجایی، سعید (۱۳۹۳). تدوین مدل تاب‌آوری با توجه به سبک‌های هویتی و احساس شکست در میان معلمان متاهل شهر بابل (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- منصور، محمود، دادستان، پریرخ، راد، مینا (۱۳۵۶). لغت نامه روانشناسی. لوح.
- مسعود، سلمان (۱۳۷۸). مقایسه عملکرد انجام تکلیف دانش‌آموزان و بررسی اسنادهای آنها در چهار موقعیت رقابت فردی، رقابت گروهی، تلاش فردی و تلاش گروهی در دانش‌آموزان سال اول متوسطه خمینی شهر (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.

Gilbert, P. & Allan, S. (1998). The role of defeat and entrapment (arrested flight) in depression: an exploration of an evolutionary view. *Psychological medicine*, 28(3), 585-598.

Johnson, J., Gooding, P. & Trrier, N. (2008). Suicide risk in schizophrenia: Explanatory model and clinical implications, the schematic appraisal model of suicide (SAMS). *Psychology and psychotherapy*. 81(1), 55-77.

Markussen, T., Reuben, E. & Tyrann, J. (2012). Competition, cooperation, and collective choice. Discussion paper series, Forschungsinstitut Zur Zukunft der Arbeit. 124(574), 163-195.

McClelland, D. C. (1984). *Motives, personality, and society: Selected papers*. Centennial psychology series. New York, NY, England.

Myer, D. G. (2012). *Social psychology*. McGraw-Hill education.

Price, J. S. (1972). Genetic and phylogenetic aspects of mood variation. *Int. J. Ment. Health*. 1 (1/2), 124-144.

Sloman, L., Gilbert, P. & Hasey, G. (2003). Evolved mechanisms in depression: the role and interaction of attachment and social rank in depression. *Journal of Affective Disorders*, 74(2), 107-121.

Taylor, P. J., Gooding, P., Wood, A. M. & Tarrier, N. (2009). The role of defeat and entrapment in depression, anxiety and suicide. *Psychological Bulletin*. 137(3), 391-420.

Taylor, P. J., Wood, A. M., Gooding, P., Johnson, J. & Tarrier, N. (2009). Are defeat and entrapment best defined as a single construct? *Personality and Individual Differences*. 47(7), 795-797.

Taylor, P. J., Wood, A. M., Gooding, P., Johnson, J. & Tarrier, N. (2010). Defeat and entrapment in schizophrenia: The relationship with suicidal ideation and positive psychotic symptoms. *Psychiatry research*. 87(2), 244-248.

Weiner, B. (2012). *An attributional theory of motivation and emotion*. Springer-verlag.